

Inne możliwe formy ochrony praw i wolności w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Anna Domska, *Ograniczenia wolności prasy w PRL*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2011, nr LXXXIV, s. 80.
- Źródło: Sławomir Weremiuk, *Czy policjant po służbie nie jest policjantem?*, 8.12.2008 r., dostępny w internecie: isp.policja.pl [dostęp 17.08.2020 r.].
- Źródło: Małgorzata Piasecka-Sobkiewicz, *Obrona konieczna*, dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 17.08.2020 r.].

- Źródło: Marek Krześnicki, *Dostęp do informacji publicznej – to musisz (i powinienes) wiedzieć*, 10.05.2018 r., dostępny w internecie: bezprawnik.pl [dostęp 17.08.2020 r.].
- Źródło: Anna Jowska, Arkadiusz Ł. ps. „Hoss”: *jestem niewinny, zrobiono ze mnie ofiarę medialną*, 6.10.2017 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 17.08.2020 r.].
- Źródło: *Powszechna deklaracja praw człowieka*, dostępny w internecie: wikisource.org [dostęp 17.08.2020 r.].
- Źródło: Oprac. własne.
- Źródło: *Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.*, tłum. Bogusław Banaszak, Agnieszka Malicka, dostępny w internecie: biblioteka.sejm.gov.pl [dostęp 17.08.2020 r.].
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 17.08.2020 r.].
- Źródło: *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2003 r. SK 38/02*, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 2.08.2020 r.].

Inne możliwe formy ochrony praw i wolności w Polsce

Źródło: domena publiczna.

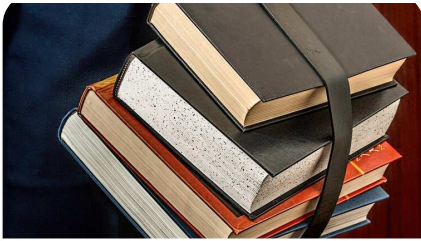
Materiał jest częścią serii „**Repetytorium**”.

Ochrona praw i wolności obywatelskich to jedna z podstaw funkcjonowania współczesnych państw demokratycznych. Tradycyjną instytucją chroniącą prawa i wolności obywatelskie jest Rzecznik Praw Obywatelskich. Również w Polsce RPO pełni ważną funkcję ochrony obywateli przed nadużyciami ze strony władz publicznych. Istotną rolę pod tym względem odgrywają niezależne sądy, które rozstrzygają konflikty między urzędnikami państwowymi a obywatelami. Odpowiedzialność urzędnicza to również jeden z niedocenianych, a ważnych dla obywatela sposobów dochodzenia przez niego swoich praw. Każdy obywatel może domagać się zarówno zmiany decyzji, złożyć na nią skargę lub też zaskarżyć brak decyzji urzędniczej. Ważne jest tylko to, aby obywatel znał swoje prawa i potrafił z nich korzystać.

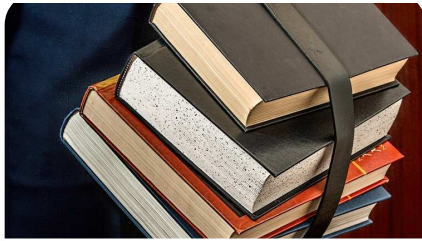
Twoje cele

- Scharakteryzujesz instytucje chroniące prawa i wolności obywatelskie w Polsce.
- Ocenisz skuteczność dochodzenia odpowiedzialności urzędniczej.
- Wskażesz instytucje, przed którymi obywatele mogą dochodzić swoich praw.
- Zdefiniujesz najczęstsze przyczyny naruszania praw obywateli polskich.
- Sprawdzisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Dla zainteresowanych

Instytucje powołane do ochrony praw i wolności w Polsce

Współczesne systemy ochrony praw człowieka. Ochrona praw człowieka w ramach Unii Europejskiej

Wybrane przykłady realizacji wolności i praw człowieka w Polsce

Wolności i prawa jednostki w Konstytucji RP

Instytucje i mechanizmy ochrony praw człowieka w ramach Unii Europejskiej

Prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji RP

System ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy

Uniwersalny charakter praw człowieka, ich rodzaje i generacje

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel, wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

wyjaśnij
twoim zadaniem jest zrekonstruowanie związku przyczynowo-skutkowego, opisanie od początku do końca, o co chodzi i dlaczego;
scharakteryzuj
należy przeanalizować genezę, przebieg oraz konsekwencje danego procesu czy zjawiska, wymieniając uczestników wydarzeń (postacie, organizacje) lub inne istotne elementy;
porównaj
twoim zadaniem jest zestawienie wydarzeń, zachodzących procesów, danych itp. pod kątem występujących między nimi podobieństw oraz różnic;
rozstrzygnij
w tym wypadku oczekiwana odpowiedź jest jedna: „tak” lub „nie” – oczywiście wraz z uzasadnieniem, ale bez formułowania własnych ocen;
rozważ
należy tu sformułować zarówno argumenty, jak i kontrargumenty, czyli „za” i „przeciw”, wartościując słuszność danego rozumowania;
ocień
to polecenie pozwala ci przedstawić własną, subiektywną opinię na temat opisywanych zjawisk i procesów; każda przedstawiona ocena – o ile będzie dobrze uzasadniona – zostanie uznana, dlatego też kluczową rolę odgrywa umiejętność budowania argumentacji;

udowodnij
w poleceniu tym zawarta jest teza, a twoim zadaniem jest stworzenia krótkiej narracji z podaniem argumentów na rzecz jej prawdziwości;
uzasadnij
zadanie podobne jak powyżej, ale w tym przypadku powinno się określić sposób rozumowania, który umożliwia postawienie danej tezy;
wykaż
należy tu wykazać prawdziwość lub nieprawdziwość związków przyczynowo-skutkowych, odnoszących się do tezy; podaj, wymień, wskaż – takie polecenia występują w zadaniach półotwartych, w których jest miejsce na twoją odpowiedź; podajesz wtedy pojęcie, nazwę własną (pełną, bez skrótów), imię i nazwisko osoby itp.

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego materiału. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę tekstu źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z jego interpretacją.

Inne możliwe formy ochrony praw i wolności w Polsce

Więcej na ten temat dowiesz się z tego e-materiału: [Instytucje powołane do ochrony praw i wolności w Polsce](#).

Dochodzenie swoich praw przed sądem

W związku z zapisami konstytucyjnymi dotyczącymi praw człowieka (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 Europejskiej konwencji praw człowieka) istnieje możliwość złożenia skargi do sądu na przewlekłość postępowania, czyli w sytuacji, gdy postępowanie trwa dłużej, niż jest to konieczne do wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych mających znaczenie dla danej sprawy. Skargę składa się do sądu wyższej instancji, który ma obowiązek w ciągu dwóch miesięcy rozpatrzyć sprawę, a może też przyznać gratyfikację pieniężną. Ponowną skargę można złożyć po upływie kolejnych 12 miesięcy bezczynności zaskarżanego sądu.

W sytuacjach zagrożenia

Zgodnie z prawem w sytuacjach zagrożenia każdy człowiek ma prawo bronić się przed naruszeniem swoich praw. Może podjąć działania, które mimo że naruszają prawa innych osób, nie doprowadzają do tego, że ponosi on odpowiedzialność karną, cywilną lub administracyjną.

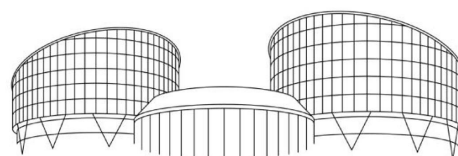
W relacjach między jednostką a **funkcjonariuszem publicznym**, którego działania wykraczają poza te umocowane w prawie (może on czynić tylko to, na co pozwala mu prawo), każdy może sprzeciwić się czynnościom podejmowanym przez niego bezprawnie lub zgłosić skargę na nieczynność organu (brak decyzji urzędniczej w przewidzianym prawem terminie).

W relacjach między jednostkami fizycznymi może okazać się potrzebne użycie obrony koniecznej. Może wystąpić również stan wyższej konieczności, a także konieczność sformułowania uzasadnionej krytyki.

Prawo do odwołania się do instytucji międzynarodowych broniących praw człowieka

Międzynarodowe instytucje ochrony wolności i praw jednostki, takie jak Rada Europy czy Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, nie zastępują krajowych organów wymiaru sprawiedliwości i innych powołanych w tym celu. Są one jedynie dodatkowym elementem zabezpieczającym te prawa. Podstawowymi instytucjami ochrony praw jednostki są krajowe instytucje powołane w tym celu.

Dopiero jeśli zawiodą krajowe środki zabezpieczające prawa człowieka i obywatela, na wniosek osoby skarżącej jej skargę rozpatruje Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu. Trybunał ma prawo zwrócić uwagę na nieprzestrzeganie praw obywatelskich i osobistych, ewentualnie orzec wypłacenie kary pieniężnej na rzecz obywatela i wskazać wewnątrz krajowy przepis prawny, który te prawa ogranicza, żądając jego zmiany.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Logo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Źródło: dostępny w internecie: gov.pl [dostęp 19.03.2021 r.],
tylko do użytku edukacyjnego.

Rola mediów w obronie praw człowieka

Wolność słowa i konstytucyjny zakaz **cenzury prewencyjnej** umożliwiają funkcjonowanie wolnych mediów. Wolność mediów (czwartej władzy) jest z kolei fundamentem wolnego i demokratycznego państwa prawnego, a także gwarancją zachowania wolności i praw człowieka oraz szansy na wykrywanie łamania tych praw przez organy władzy publicznej.

Informacje pojawiające się w mediach mogą bowiem stać się podstawą do wszczęcia postępowania dotyczącego naruszenia praw i wolności człowieka.

Dostęp do informacji publicznej

Dostęp do informacji publicznej ma na celu zagwarantowanie jawności życia publicznego, a zatem umożliwienia każdemu (osobie prawnej i fizycznej) monitorowania życia publicznego i funkcjonowania instytucji publicznych.

Jednostka ma zagwarantowaną możliwość wystąpienia do organu władzy publicznej o udostępnienie znajdującej się w jego posiadaniu sprecyzowanej informacji dotyczącej spraw publicznych. Organ ma obowiązek udzielenia tej informacji bez względu na to, czy jednostka ma w tym interes praktyczny bądź prawny. Informacje uzyskane w ten sposób mogą stać się podstawą do wszczęcia postępowania dotyczącego naruszenia praw i wolności człowieka.

Logo Biuletynu Informacji Publicznej

Źródło: dostępny w internecie: bip.gov.pl [dostęp 19.03.2021 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Słownik

cenzura prewencyjna

polega na kontrolowaniu wszelkich przekazów zanim zostaną one opublikowane i zakazie publikowania czegokolwiek bez zgody odpowiedniej instytucji cenzurującej

funkcjonariusz publiczny

definicja tzw. legalna pochodzi z Kodeksu karnego (art. 115, § 13); określa podmiot objęty szczególną ochroną prawną, ale podlegający także szczególnej odpowiedzialności karnej z racji wykonywanej funkcji związanej z władzą publiczną bądź zajmowanej pozycji zawodowej; kodeks karny zawiera zamknięty katalog funkcji i zawodów, które zaliczyć można do funkcjonariuszy publicznych; szczególny status prawny funkcjonariusza publicznego wyraża się w jego szczególnej ochronie prawnej; przestępstwa wobec niego podlegają surowszej karze; jednocześnie katalog zachowań karanych, których może dopuścić się funkcjonariusz publiczny, jest szerszy

społeczeństwo informatyczne

społeczeństwo, w którym informacja stanowi czynnik kształtujący strukturę społeczną; człowiek staje się członkiem wielu społecznych powiązań komunikacyjnych (a mniej uczestnikiem grupy); dokonuje się rozwój usług związanych z 3P (przesyłanie, przetwarzanie i przechowywanie informacji)

tajemnica dziennikarska

termin prawniczy wprowadzony Ustawą z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe; dziennikarz jest zobowiązany do zachowania wszelkich informacji, których ujawnienie mogłoby naruszać chronione prawem interesy osób trzecich, nie może pod odpowiedzialnością podawać bez zgody sądu danych swoich informatorów

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i wykonaj ćwiczenia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P1E3X4ezZ>

Niezależność sądownictwa a prawa człowieka

W każdym demokratycznym państwie, oprócz praw i obowiązków nakładanych na obywateli, powinny działać organy realizujące konstytucyjną zasadę trójpodziału władzy. Podstawowymi gwarantami bezpieczeństwa, równości i sprawiedliwości są niezależne i niezawisłe sądy. To do nich należy sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, czyli rozstrzyganie sporów prawnych.

Właśnie dlatego tak istotną wartością jest niezależność sądownictwa. Oznacza ona absolutny brak jakiegokolwiek podporządkowania sędziów (a także sądów) pozostałym organom władzy publicznej. Ponadto, z niezależnością sędziowską związane są inne ważne ustrojowe zasady: apolityczność, nieusuwalność, podleganie odpowiedzialności dyscyplinarnej lub specjalne reguły powoływania i wyłączenia sędziów. Niezawisłość z kolei wiąże się z zakazem i niemożnością wydawania sędziom jakichkolwiek poleceń lub wytycznych w zakresie prowadzonych przez nich spraw. Wszelkie próby wywierania nacisku, nakłaniania do wydania orzeczeń w określonym kształcie czy też wpływania na decyzje sędziów w jakikolwiek inny sposób są przejawem łamania zasady niezawisłości.

Gdy jednak władza sądownicza przestaje być niezależna i niezawisła, obywatele zostają pozbawieni prawnych gwarancji, które stanowią podstawę życia w państwie demokratycznym. Nie mogą bowiem mieć pewności, że sąd wyda bezstronne i w pełni niezależne orzeczenie. W takiej sytuacji prawa człowieka, w tym obywatela, są naruszane.

Właśnie dlatego istnieje Amnesty International – organizacja pozarządowa, która zajmuje się ochroną praw człowieka, także w kwestii działania orzecznictwa oraz przestrzegania zasad niezawisłości i niezależności sądów. Przedstawiciele tej organizacji biorą udział w opiniowaniu projektów ustaw, wyrażając swoje stanowisko

także na arenie międzynarodowej. Obserwują obrady parlamentu i wdrażanie ewentualnych zmian podczas procedury legislacyjnej.

Niezależność i niezawisłość sądownictwa odgrywają istotną rolę w kwestii przestrzegania praw człowieka. Procesy te są bowiem połączone wieloma zależnościami oraz wspólnymi czynnikami, które wzajemnie z siebie wynikają. Bezstronność sądów daje każdemu obywatelowi gwarancję, że w momencie gdy zwróci się on do organów wymiaru sprawiedliwości, będzie mógł liczyć na sprawiedliwy wyrok. Sprawiedliwy – czyli taki, który nie będzie podyktowany osobistymi przekonaniem lub poglądami sędziego ani naciskami politycznymi.

Podsumowując, warto raz jeszcze przypomnieć kilka najważniejszych aspektów praw człowieka. Są to między innymi: prawo do wolności, swobody i równości, prawo do wyrażania własnych przekonań oraz prawo do egzekwowania swoich racji na drodze sądowej. Zagwarantowanie ich daje ludziom poczucie bezpieczeństwa – poczucie, że są traktowani jako pełnoprawni obywatele, że żyją w praworządnym, demokratycznym i sprawiedliwym państwie, gdzie wszyscy są równi wobec prawa. Badania dowodzą, że w państwie, które przestrzega tych zasad, obywatele czują znacznie silniejszą więź ze swoim krajem, a także są bardziej skłonni działać dla dobra ogólnego. Prawa człowieka, ich poszanowanie i przestrzeganie, stanowią nieodłączny element państwa demokratycznego – są jego wizytówką i nadrzędną wartością.

Oprac. na podst.: *Niezależność sądownictwa a prawa człowieka*, prawaczlowieka.edu.pl [dostęp 20.08.2021]

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Oceń rolę sądów powszechnych i sądownictwa konstytucyjnego w ochronie praw i wolności Polaków.

Ćwiczenie 2

Podaj uniwersalne wartości, które są obecne w polskim systemie prawnym, gwarantujące prawa i wolności jednostki.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Uzupełnij tekst.

Obywatel może złożyć do sądu, gdy zachodzi przewlekłość postępowania (gdy postępowanie niż jest to konieczne do wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych mających znaczenie dla danej sprawy). Dokument składa się do sądu instancji, który ma obowiązek w ciągu rozpatrzyć sprawę i ewentualnie przyznać gratyfikację pieniężną. Ponowną skargę można złożyć po upływie kolejnych bezczynności zaskarżanego sądu.

dwóch tygodni

sześciu miesięcy

trwa dłużej

wyższej

jest bardziej szczegółowe

skargę

dwóch miesięcy

wniosek

dwunastu miesięcy

pierwszej

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

“ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2003 r. SK 38/02

Prawo do sądu w swym historycznym rozwoju przeszło ewolucję: od prawa do ochrony jednostki przed arbitralnością władzy - do prawa do wymiaru sprawiedliwości (...). Artykuł 45 ust. 1 Konstytucji obejmuje sobą oba te aspekty.

Źródło: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2003 r. SK 38/02, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 2.08.2020 r.].

Wyjaśnij, jak według Trybunału Konstytucyjnego zmieniło się prawo do sądu na przestrzeni stuleci.

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi i wykonaj polecenie.

Źródło I

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 45

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 17.08.2020 r.].

Źródło II

“ Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

Art. 19

(4) Jeżeli władza publiczna naruszy czyjeś prawa, osobie tej przysługuje droga prawna. Jeżeli nie jest uzasadniona inna właściwość, stosowana jest powszechna droga prawna.

Źródło: *Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.*, tłum. Bogusław Banaszak, Agnieszka Malicka, dostępny w internecie: biblioteka.sejm.gov.pl [dostęp 17.08.2020 r.].

Przeanalizuj fragmenty konstytucji i zaznacz poprawne odpowiedzi.

Polska i Niemcy w swoich konstytucjach zapisały...

☐ wyłącność dochodzenia praw obywatelskich przed RPO.

☐ prawo do sądu przysługujące każdemu obywatelowi.

☐ wyłącność pozasądowego dochodzenia praw obywatelskich.

☐ prawo dochodzenia odpowiedzialności urzędników za decyzje administracyjne.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Sławomir Weremiuk

Czy policjant po służbie nie jest policjantem?

Policjant podejmujący czynności służbowe w czasie wolnym od służby zgodnie z art. 66 Ustawy o Policji korzysta z ochrony przewidywanej w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych i nabywa uprawnienia policjanta będącego w służbie. Wszelkie inne czynności podjęte poza czasem służby mogą być jedynie czynnościami podejmowanymi w związku ze służbą.

W związku z powyższym policjant, który podejmuje czynności służbowe w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów dokonuje zatrzymania procesowego. Natomiast w sytuacjach, gdy policjant nie przedstawia się, nie informuje osoby wobec której podejmuje czynności, że jest policjantem, w ocenie KGP, występuje jako obywatel realizujący ujęcie obywatelskie.

Źródło: Sławomir Weremiuk, *Czy policjant po służbie nie jest policjantem?*, 8.12.2008 r., dostępny w internecie: isp.policja.pl [dostęp 17.08.2020 r.].

Wymień dwie sytuacje, kiedy policjant korzysta z ochrony prawnej jako funkcjonariusz publiczny.

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi i wykonaj polecenie.

Źródło I

((Małgorzata Piasecka-Sobkiewicz

Obrona konieczna

Obronę konieczną uzasadnia jedynie bezprawny i bezpośredni zamach.
(...)

Broniący nie może jednak działać ze zbyt dużą gwałtownością, a ponadto jego obrona musi być skorelowana czasowo z atakiem. W przeciwnym razie będzie miało miejsce przekroczenie granic obrony koniecznej. Obrona konieczna powinna być bowiem proporcjonalna, czyli wystarczająca do odparcia zamachu.

Źródło: Małgorzata Piasecka-Sobkiewicz, *Obrona konieczna*, dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 17.08.2020 r.].

Źródło II

Jan K. został napadnięty w Warszawie. Napastnik wyciągnął nóż i zażądał oddania portfela oraz kluczyków do samochodu. Jan, nie czekając na rozwój wydarzeń, uderzył atakującego swoją ciężką torbą, odebrał mu nóż i rzucił się na chuligana. Gdy ten zaczął uciekać, Jan ciągle nie dawał za wygraną i pogonił nożownika, raniąc go dwukrotnie.

Źródło: opracowanie własne.

Przedstaw działania wskazujące na przekroczenie granic obrony koniecznej przez Jana K.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

“ *Powszechna deklaracja praw człowieka* ”

Artykuł 5

Nie wolno nikogo torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, niehumanitarny lub poniżający.

Źródło: *Powszechna deklaracja praw człowieka*, dostępny w internecie: [wikisource.org](https://pl.wikisource.org/wiki/Powszechna_deklaracja_praw_człowieka) [dostęp 17.08.2020 r.].

Wyjaśnij, czy złamanie podanego przepisu uprawnia ofiarę do zgłoszenia tego faktu do Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Marek Krzeński

Dostęp do informacji publicznej – to musisz (i powinieneś) wiedzieć

Każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną.
(...)

Oczywiście, jak to zazwyczaj bywa, od każdej reguły są wyjątki – jak choćby informacje o charakterze tajnym czy poufnym. Ale co to właściwie oznacza „sprawa publiczna”, przesądzająca o tym, czy dana informacja jest informacją publiczną? Jak wskazuje się w piśmiennictwie, chodzi o sprawy z zakresu funkcjonowania państwa, gospodarowania mieniem publicznym (...) czy dotyczącego grupy obywateli. Nie będą informacją publiczną dokumenty o charakterze wewnętrznym (...).

Źródło: Marek Krzeński, *Dostęp do informacji publicznej – to musisz (i powinieneś) wiedzieć*, 10.05.2018 r., dostępny w internecie: bezpawnik.pl [dostęp 17.08.2020 r.].

Zaznacz, która spośród podanych informacji jest informacją publiczną.

- ☐ treść wewnętrznej notatki i inne dokumenty o charakterze roboczym
- ☐ szczegółowy wykaz rozmów (billing) prowadzonych przez pracowników instytucji
- ☐ wysokość kosztów ponoszonych przez urząd miasta na połączenia telefoniczne
- ☐ dokumenty szkoleniowe lub terminarze spotkań urzędników
- ☐ korespondencja mailowa wymieniana między pracownikami danej instytucji

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Anna Jowsa

Arkadiusz Ł. ps. „Hoss”: jestem niewinny, zrobiono ze mnie ofiarę medialną

Jestem niewinny, zrobiono ze mnie ofiarę medialną - powiedział w sądzie Arkadiusz Ł. ps. „Hoss”, który, według prokuratury, jest pomysłodawcą oszustw metodą „na wnuczka”. (...)

W piątek w sądzie, „Hoss” poirytowany obecnością dziennikarzy na sali rozpraw, powiedział, że jest niewinny, i że to prokuratura zrobiła z niego „ofiarę medialną”.

Źródło: Anna Jowsa, *Arkadiusz Ł. ps. „Hoss”: jestem niewinny, zrobiono ze mnie ofiarę medialną*, 6.10.2017 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 17.08.2020 r.].

Wyjaśnij, czy media w opisanej sprawie naruszyły prawo do prywatności.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Anna Domska

Ograniczenia wolności prasy w PRL

W przypadku cenzury wstępnej, w okresie PRL-u stwierdzenie niezgodności z prawem cenzurowanego tekstu, sprzecznego z interesem władzy, skutkowało zakazem publikacji bądź częściową jego modyfikacją. Modyfikacja polegała na usunięciu zakwestionowanych fragmentów bądź mogła przybierać formę cenzury kreacyjnej polegającej na zmianach i takim kształtowaniu utworu, aby odpowiadał on założeniom władzy. Cenzura dysponowała też środkami prawnymi przewidzianymi w systemie państwa, takimi jak np. konfiskata nakładu czy zakaz wystawiania spektaklu.

Źródło: Anna Domska, *Ograniczenia wolności prasy w PRL*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2011, nr LXXXIV, s. 80.

Rozstrzygnij, czy tekst opisuje cenzurę represyjną. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Rozstrzygnięcie:

tak

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autorka: Paulina Wierzbińska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022, Historia i teraźniejszość

Temat: Inne możliwe formy ochrony praw i wolności w Polsce

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń:

2) przedstawia sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; pisze skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich (według wzoru dostępnego na stronie internetowej); wykazuje znaczenie skargi konstytucyjnej;

3) uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; przedstawia warunki, jakie muszą zaistnieć, aby rozpatrzył on skargę obywatela; analizuje wybrany wyrok tego trybunału;

Zakres rozszerzony

XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. Uczeń:

2) przedstawia kwestie urzeczywistnienia wybranej wolności człowieka i stopnia jej ograniczenia związanego z prawami innych osób lub porządkiem publicznym;

7) przedstawia argumenty na rzecz uniwersalności praw człowieka i analizuje zastrzeżenia formułowane przez jej przeciwników.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje instytucje chroniące prawa i wolności obywatelskie w Polsce;
- ocenia skuteczność dochodzenia odpowiedzialności urzędniczej;
- wskazuje instytucje, przed którymi obywatele mogą dochodzić swoich praw;
- definiuje najczęstsze przyczyny naruszania praw obywateli polskich;
- sprawdza swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji:

Przed lekcją:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Inne możliwe formy ochrony praw i wolności w Polsce”.

Faza wstępna:

1. Uczniowie dyskutują o tym, czy w Polsce panuje powszechna zgoda co do tego, czym są prawa człowieka i jakie można wyróżnić.
2. Na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją uczniowie proponują cele zajęć do tematu: „Inne możliwe formy ochrony praw i wolności w Polsce”.

3. Uczniowie w parach opracowują mapy myśli związane z przedstawionym tematem. Wybrana para przedstawia swoje propozycje i zapisuje je na tablicy. Pozostali uczniowie odnoszą się do tych sugestii, uzupełniając je o swoje pomysły.

Faza realizacyjna:

1. Podział klasy na grupy. Każda z nich opracowuje fragment materiału z sekcji „Przeczytaj”. Po zakończeniu pracy przedstawiciele zespołów prezentują przydzielone zagadnienie. Pozostali uczniowie sporządzają notatki, mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.
2. Uczniowie zapoznają się z multimediami w sekcji „Audiobook”. Wynotowują najistotniejsze informacje. Następnie wykonują polecenia i ćwiczenia dołączone do materiału.
3. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia nr 5–8. Następnie konsultują swoje rozwiązania z inną parą uczniów i ustalają jedną wersję odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń i poleceń z sekcji „Sprawdź się”.
2. Uczniowie dobierają się w pary i wymieniają poglądami, dzielą się tym, czego się nauczyli.

Praca domowa:

1. Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

Sławomir Weremiuk, *Czy policjant po służbie nie jest policjantem?*, isp.policja.pl.

Małgorzata Piasecka-Sobkiewicz, *Obrona konieczna*, gazetaprawna.pl.

Marek Krześnicki, *Dostęp do informacji publicznej – to musisz (i powinieneś) wiedzieć*, bezpprawnik.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimediu:

- Audiobook może stać się inspiracją do przygotowania przez uczniów własnej prezentacji multimedialnej.